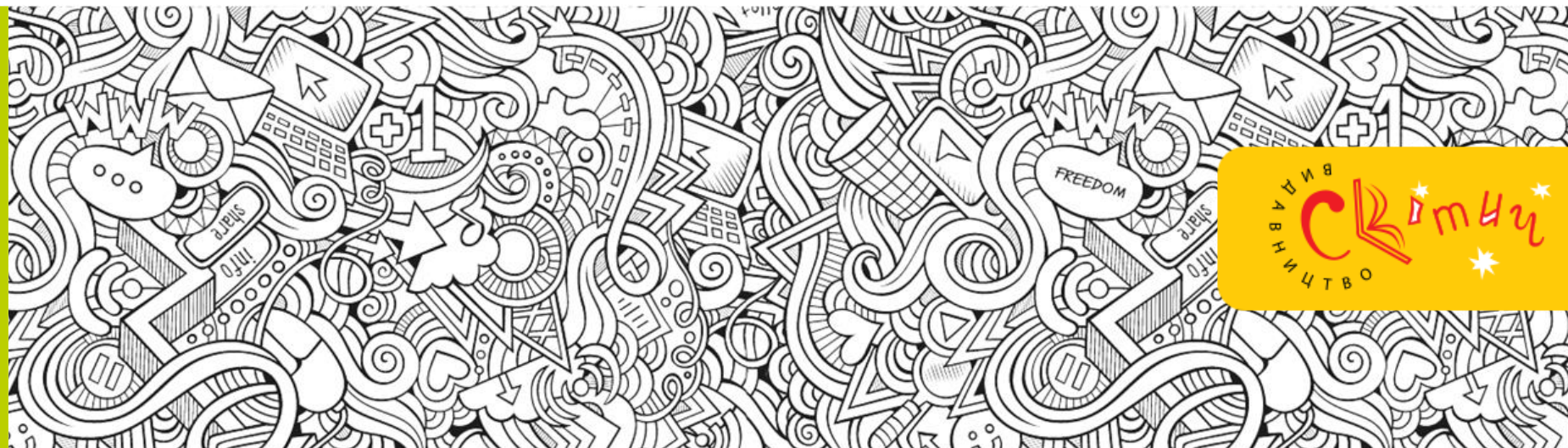




НОВА  
УКРАЇНСЬКА  
ШКОЛА



# ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА та ДОБРОБУТ

## 6 клас

ШИЯН Олена, ВОЛОЩЕНКО Ольга,  
ДЯКІВ Василь, КОЗАК Олександра,  
СЕДОЧЕНКО Алевтина



2023

# Мета інтегрованого курсу “ЗДОРОВ’Я, БЕЗПЕКА та ДОБРОБУТ”



## Формування самозарадності учнів:

- ✓ активна громадянська позиція, підприємливість, етична поведінка;
- ✓ відповідальність за добробут, здоров’я, безпеку та навколишнє середовище;
- ✓ фізичний, психічний, духовний та соціальний розвиток.

# Змістові лінії інтегрованого курсу “ЗДОРОВ’Я, БЕЗПЕКА та ДОБРОБУТ”

**Здоров'я**



**Безпека**



**Добробут**



Навчальний матеріал  
змістових ліній  
реалізується **наскрізно**  
в кожній темі шляхом  
**взаємоінтеграції**  
та **взаємодоповнення**



# Втілення програми

## Пріоритетні види діяльності:

- ✓ інтерактивна;
- ✓ дослідницька;
- ✓ проєктна.

## Реалізація:

- ✓ в межах класно-урочної системи;
- ✓ з використанням інших форм освітньої діяльності (навчальні екскурсії, проєкти тощо);
- ✓ в умовах дистанційного та змішаного навчання;
- ✓ у взаємозв'язку з усіма галузями.



# Зміст підручника — 6 клас

## Модуль 1. Суспільний добробут

- § 1. Добробут — особистий і суспільний
- § 2. Добробут громади і умови життя
- § 3. Добробут школи і шкільна спільнота

## Модуль 2. Добробут і безпека в соціумі

- § 4. Соціальне середовище. Види небезпек
- § 5. Ризики і небезпеки
- § 6. Небезпеки соціального походження
- § 7. Небезпеки природного середовища
- § 8. Засоби побутової хімії та небезпечні речовини
- § 9. Безпека у віртуальному середовищі

### Умовні позначення

-  Виконуйте вправи разом, обговорюйте.
-  Прочитай пояснення і підказки, корисні поради, лайфхаки.
-  Зверни увагу.
-  Запиши в зошиті.
-  Додай до портфоліо або плану саморозвитку.
-  Виконай домашнє завдання.

Зберігаємо  
з 5 класу  
умовні позначення



# Зміст підручника — 6 клас

## Модуль 3. Добробут та громадське здоров'я

§ 10. Право на здоров'я. Громадське здоров'я

§ 11. Соціальна небезпека інфекційних захворювань

§ 12. Неінфекційні захворювання

§ 13. Спорт і здоров'я

§ 14. Громадське харчування

## Модуль 4. Добробут і вміння вчитися

§ 17. Способи навчання

§ 18. Менеджмент навчання

§ 19. Уміння вчитися



# Зміст підручника — 6 клас

## Модуль 5. Добробут, співпраця та спілкування

§ 20. Емоції та їх вираження

§ 21. Ефективне спілкування

§ 22. Ефективна співпраця

§ 23. Конфліктні ситуації та їх залагодження

§ 24. Товариство. Підліткові компанії





# Зміст підручника — 6 клас

## Модуль 6. Добробут і підприємливість

### Розділ 6.1. Підприємливість і фінансова грамотність

- § 25. Підприємливість і відповідальність
- § 26. Підприємливість. Створення цінності
- § 27. Фінансова грамотність та фінансова безпека
- § 28. Потреби людини та обмеженість ресурсів

### Розділ 6.2. Волонтерство

- § 29. Волонтерство. Волонтерський рух в Україні
- § 30. Добročинність
- § 31. Добročинний проєкт





# Особливості та новації підручника

Групова робота +  
досвід учня



1. Обговоріть у парах, яке / які зображення точніше ілюструють взаємодію людей для створення суспільного добробуту.



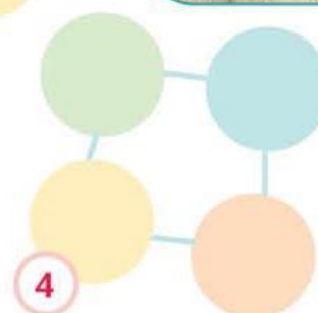
1



2



3



4



# Особливості та новації підручника

Інтеграція з історією +  
власний досвід



Як давно людина зацікавилася суспільним добробутом і почала його досліджувати? Ця тема здавна привертала увагу мислителів, науковців, політичних і громадських діячів. Головні положення суспільного добробуту сформулювали ще в 6–5 ст. до н. е. Основоположником теорії добробуту вважають давньогрецького філософа Сократа (469 р. до н. е. — 399 р. до н. е.).



2. Прочитай висловлювання. Поясни, як ти його розумієш.

Людина хоче, щоби інші робили їй добро. Але іншим людям теж це потрібно. Отже, треба, щоб добро для окремої людини не заважало добру для інших.

☀ Наскільки ти погоджуєшся з цим висловлюванням? Поясни свою позицію, наведи приклади з власного досвіду, які її підтверджують.

# Особливості та новації підручника



**Власний висновок  
через творчість.  
Інтеграція  
з англійською мовою**



**Стаття 23.** Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

4. Згадайте висловлювання, над яким ви розмірковували під час виконання завдання 2. Подумайте та обговоріть, наскільки ця думка і ваше власне її розуміння можна співвіднести зі статтею 23 Конституції України.
5. За підсумками уроку складі в зошиті мапу думок "Суспільний добробут".
6. Подивися на листівку-етегамі. Зроби переклад напису з англійської мови. Який зміст вкрито в цю листівку? Поділися думками з рідними та друзями.



**Етегамі** — японська саморобна листівка, на якій є малюнок і написано кілька слів. Девіз етегамі — малюй так, як бачиш і відчуваєш. В етегамі не буває негарних малюнків, адже кожне зображення виражає любов, радість, турботу, ілюструє певну думку або ідею.

Досвід створення етегамі допоможе тобі робити власні листівки для рідних, друзів та інших людей.

- ✦ Створи етегамі на тему "Суспільний добробут". Зобрази предмет, рослину, фізичне явище або щось інше, що в тебе асоціюється із суспільним добробутом. Придумай продовження речення "Суспільний добробут для мене — це...". Напиши на листівці. Поясни ідею своєї етегамі.



# Особливості та новації підручника

## Зв'язок зі змістом підручника “Здоров'я, безпека та добробут” для 5 класу

### Система визначення цілей S.M.A.R.T.

|                                                                                                                          |                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|  <b>Specific<br/>Конкретна</b>          | Опишіть кінцевий результат:<br>чого саме ви хочете досягти.    |
|  <b>Measurable<br/>Вимірنا</b>          | Визначте критерії, за якими<br>можна буде оцінити результат.   |
|  <b>Achievable<br/>Досяжна</b>          | Обирайте реальні завдання, які<br>ви справді зможете виконати. |
|  <b>Relevant<br/>Актуальна</b>         | Постійно запитуйте себе:<br>“Чому я цього хочу?”.              |
|  <b>Time-bound<br/>Обмежена часом</b> | Визначте точну дату, коли ваші<br>цілі мають бути досягнені.   |

-  **8.** Яке місце в школі є твоїм улюбленим? Чому?  
Як саме воно допомагає тобі — почуватися  
краще, впевненіше, налаштовуватися на  
навчання, відпочивати? Які емоції ти відчуваєш  
на цьому місці? Напиши коротке есе.



 Спробуй відтворювати своїми словами висловлювання і думки інших, цитати. Так ти краще розумітимеш, про що йдеться, і тренуватимеш своє мислення.

-  **3.** Використовуючи схему, дайте відповіді на запитання.
-  Чому кожен / кожна з нас важливі для творення добробуту?
  -  Наскільки пов'язаний добробут людини з добробутом інших людей?



Родина, територіальна громада, країна — це спільноти людей, об'єднаних спільними умовами життя, метою, інтересами. Спільнота дає відчуття потрібності й причетності, адже її члени пов'язані одне з одним загальними інтересами та цінностями. Усі члени спільноти навчаються одне в одного, розширюють власні знання і досвід.





# Особливості та новації підручника

## Зв'язок зі змістом підручника “Здоров'я, безпека та добробут” для 5 класу

Пригадай алгоритм реалізації принципів безпеки життєдіяльності, який ти вивчав / вивчала в 5 класі.

### Алгоритм реалізації принципів безпеки життєдіяльності

1 Передбачай



2 Уникай



3 Дій



- Розпізнавай небезпечні ситуації;
- моделюй наслідки своїх дій;
- оцінюй ризики.
- Дій так, щоб не потрапляти в небезпеки;
- не створюй небезпек;
- вживай запобіжних заходів.
- Не панікуй, будь готовим / готовою діяти у небезпечній ситуації;
- знай, що і як треба робити у випадках небезпеки;
- вір у свої сили, у порятунок і роби все можливе, щоб урятуватися і допомогти іншим.

## Застосування алгоритму в нових умовах

1. Прочитай описи ситуацій та проаналізуй їх, спираючись на алгоритм “Передбачай — уникай — дій”. На які небезпеки наражаються учасники подій? Оціни їх ризики від 1 до 10 (1 — навряд чи станеться; 10 — станеться точно).

**Ситуація 1.** Шестикласник Давид вирішив вразити своїх друзів і подруг оригінальністю. Він придумав зробити круте селфі на найвищій недобудованій споруді в місті.



**Ситуація 2.** У населеному пункті пролунала сирена повітряної тривоги. У цей час Оленка та Арсен гралися на подвір'ї. “Не звертаймо уваги, — сказала Оленка. — Нічого страшного не трапиться. Це не вперше”.

**Ситуація 3.** 16-річний Олександр ішов по вулиці й помітив компанію молодших дітей. Вони підпалили предмет, схожий на гранату. Олександр зрозумів, що за мить може статися вибух, і кинувся до дітей, щоб вихопити небезпечний предмет з їхніх рук.



# Особливості та новації підручника

## Алгоритм

## Застосування алгоритму до відповідної ситуації (моделювання)

### Як діяти в разі виявлення підозрілого предмета

- Не підходь близько і в жодному разі не чіпай підозрілий предмет: всередині може бути вибухівка, чутлива до дотику, зміни температури та навіть звуку.
- негайно повідом про знахідку за номером 102, вказавши точне місцезнаходження предмета.
- Попередь про можливу небезпеку тих, хто поряд.
- дочекайся приїзду фахівців.
- Пам'ятай, злочинці можуть заховати вибухівку в іграшках, сумках, пакетах, коробках. Ніколи не бери в незнайомих людей сумок і пакунків, не залишай своїх речей без нагляду.



6. Прочитайте описи ситуацій. Яких правил мають дотримуватися їх учасники? Змодельуйте різні варіанти дій у кожній ситуації, спрогнозуйте їх наслідки.

**Ситуація 1.** Мойсей та Марічка вийшли погуляти в парк. Раптом вони побачили поблизу стежки дивний предмет, що нагадував боєприпас.



**Ситуація 2.** Світланка та Юліан разом із сім'єю очікували на вокзалі прибуття поїзда. З дозволу батьків вони пішли оглянути вокзал і прилеглі магазини. В одному з них неподалік від прилавка лежав невеликий пакет. Поряд нікого не було.



У зв'язку з вторгненням російських військ на території нашої держави існує небезпека бойових дій.



# Особливості та новації підручника

## Взаємопов'язані завдання

Спробуймо звернути увагу на умови безпеки життєдіяльності, охорони здоров'я та екології. Це допоможе тобі у вивченні наступних тем курсу "Здоров'я, безпека, добробут".

### Умови життя громади



1. Житло.
2. Транспорт.
3. Культура, дозвілля, спорт.
4. Безпека.
5. Довкілля, екологія.
6. Охорона здоров'я.
7. Побутове обслуговування.
8. Благоустрій території.

## Профорієнтація

3. В четвірках поміркуйте, представники та представниці яких професій працюють для забезпечення кожної з умов життя громади. Створіть мапу думок.





# Особливості та новації підручника

## Завдання на вибір



6. Обери одне із завдань та виконай його.

- ☀ Зроби світлини, фотоколаж або малюнок "Найкращі місця моєї громади". З якими умовами та/або показниками якості життя вони пов'язані? Чи обговорювали ви ці місця з однокласниками та однокласницями протягом уроку?
- ☀ Зроби фотоколаж або малюнок місця у твоїй громаді, місті чи селі, де ти відчуваєш позитивні емоції. Розкажи про це місце.



# Особливості та новації підручника

## Творчі завдання

6. Подивися на листівку-етегамі. Зроби переклад напису з англійської мови. Який зміст вкладено в цю листівку? Поділися думками з рідними та друзями.



**Етегамі** — японська саморобна листівка, на якій є малюнок і написано кілька слів. Девіз етегамі — малюй так, як бачиш і відчуваєш. В етегамі не буває негарних малюнків, адже кожне зображення виражає любов, радість, турботу, ілюструє певну думку або ідею.

Досвід створення етегамі допоможе тобі робити власні листівки для рідних, друзів та інших людей.

- ✧ Створи етегамі на тему “Суспільний добробут”. Зобрази предмет, рослину, фізичне явище або щось інше, що в тебе асоціюється із суспільним добробутом. Придумай продовження речення “Суспільний добробут для мене — це...”. Напиши на листівці. Поясни ідею своєї етегамі.

## Робота з емоціями

## Вправи на балансування психоемоційного стану



Під час небезпечної ситуації людина може дуже хвилюватися і втратити самоконтроль. Опанувати себе допоможуть прості вправи, наприклад “Точка екстреної допомоги”.

Натисни на точку між безіменним пальцем та мізинцем. Це допоможе заспокоїтися.

5. Уяви місце, де ти відчуваєшся в безпеці. Намалюй або опиши його. Які емоції ти відчуваєш, перебуваючи в цьому місці?



# Особливості та новації підручника

## Актуальний зміст



Небезпеки, пов'язані з діяльністю людини в різних сферах народного господарства, називають **техно-генними**.

**Ольга.** 24 лютого 2022 року російські війська розпочали повномасштабний наступ на нашу державу.

**Віктор.** На всій території України стало небезпечно. Багато людей загинуло, зруйновані будинки, школи, лікарні, магазини. Частина українців змушена була евакуюватися. Війна створила загрозу для добробуту українців і всього світу.



Але весь наш народ став на захист своєї землі, своїх цінностей і культури, щоб Україна була вільною і процвітала!

Небезпеки, пов'язані з воєнними діями, застосуванням зброї, терористичними актами, масовими заходами, діями певних груп суспільства або окремих людей, називають **соціальними (суспільними)**.



# Електронний інтерактивний додаток на сайті

[svitdovkola.org/zbd6](http://svitdovkola.org/zbd6)

доступний за QR-кодами на сторінках підручника



### Дії при виявленні пожежі в лісі

- Щоб вийти з небезпечної зони, не тікай від вогню, а рухайся вбік. Якщо не видно, куди та звідки поширюється полум'я, визнач напрямок вітру та рухайся під прямим кутом (перпендикулярно) до нього.
- Накрив голову одягом.
- Вийшовши з осередку пожежі, повідом про неї за номером 101 та дай відповіді на запитання диспетчера.
- Якщо покинути зону пожежі немає можливості, вийди на відкриту місцевість. Тримайся якомога нижче, бо дим здіймається вгору. Дихай через змочену тканину. Можеш зайти у водойму. За першої можливості повідом про своє місцезнаходження рятувальні служби.

5. Між Ксенією та її братом Антоном відбулася розмова про лісові пожежі. Прочитай її завершення та придумай початок.

А хіба завжди пожежі в лісі провокує людина?

Лісові пожежі деколи спричиняють природні явища, але найчастіше займання виникають через людську необачність.

Завжди оглядай місце, коли покидаєш його. Чи зібрано все сміття? Чи не залишилося щось, що може навести шкоду природі і призвести до небезпеки? Наприклад, вогонь, який не загасили до кінця, або скло, яке на сонці може викликати займання. Звичка перевіряти місця, які покидаєш, також допоможе тобі не забувати особисті речі.

6. Щороку навесні й восени деякі люди палять сухе листя і траву. Мовляв, попіл — чудове добриво. Але чи варте воно шкоди, якої завдає довкіллю така діяльність? Пригадайте та обговоріть у групах, які небезпеки може спричинити паління листя і трави.

Листя, суху траву та гілки необхідно вивозити на підприємства, які займаються виробництвом компостів. Можна робити компост самотужки: викопати яму, заповнити гілками, листям, бадиллям і присипати ґрунтом. Коли відходи перетворюються на компост, використовуйте його як добриво в горщиках з кімнатними рослинами, на городі чи в саду.

**Компост** — добриво, що утворилося внаслідок розкладання органічних відходів (гілок, листя, трави, залишків їжі).

7. Розгадай ребуси та поміркуй, як пов'язані між собою слова-відгадки. Склади й запиши з ними одне речення.

Д, , 3Д, ” ”

8. Виконай одне із завдань.

- Подивися відео про те, як можна зберегти довкілля та ще й зекономити. Яку/які з порад ти можеш застосувати вже сьогодні? Що ще ти робиш чи можеш зробити для збереження довкілля? Опитай своїх близьких і дізнайся, що вони роблять для цього.
- Довідайся, які природні небезпеки виникають на території України. Обери одну з них та підготуй інформаційну довідку. Вкажи, як необхідно діяти під час цього стихійного лиха.

38

Модуль 2 • Добробут і безпека в соціумі

39

§7. Небезпеки природного середовища

